

<https://doi.org/10.52387/1811-5470.2023.1.09>
 CZU: 373.015.3+004.4

VALORIFICAREA POTENȚIALULUI APLICĂRII RESURSELOR DIGITALE ÎN PRACTICA SERVICIUL PSIHOLGIC ȘCOLAR¹

Victoria MAXIMCIUC,

doctor, conferențiar universitar,

Institutul de Cercetare, Inovare și Transfer Tehnologic
 al Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

ORCID ID: 0000-0001-7331-9133

Rezumat. În articol se abordează problema dezvoltării și aplicării surselor și instrumentelor digitale în dezvoltarea serviciului psihologic școlar din învățământul general. Este realizat un studiu teoretic și un studiu experimental cu evaluarea și identificarea nevoilor. Au fost propuse recomandări privind organizarea activităților psihologice la treapta preșcolară, școlară primară și gimnazială cu aplicarea platformelor educaționale și aplicațiilor digitale.

Cuvinte-cheie: serviciul psihologic școlar, digitalizare, evaluare, recomandări, treapta preșcolară, școlară, gimnazială, platforme educaționale, aplicații digitale.

VALIDATING THE POTENTIAL OF APPLICATION OF DIGITAL RESOURCES IN PRACTICE SCHOOL PSYCHOLOGICAL SERVICE IN GENERAL EDUCATION

Abstract. The article addresses the issue of developing the application of digital sources and tools in the development of the school psychological service in general education. A study is conducted theoretical with experimental study with needs assessment. The recommendations regarding the organization of psychological activities at pre-school, primary and secondary school level with the application of educational platforms and digital applications.

Keywords: school psychological service, digitization, assessment, recommendations, school, secondary school, educational platforms, digital applications.

Omenirea a trecut prin patru etape de revoluții informaționale: prima – apariția scrierii (3500 de ani până la era noastră); a doua prima jumătate secolului XVI – apariția și dezvoltarea serviciilor tipografice; a treia sfârșitul secolului al XIX– electricitatea, radio; a patra – era calculatoarelor și dezvoltării internetului.

Pandemia COVID-19 a determinat profunde schimbări datorate intensității implementării unor tehnologii noi în societate și a sporit aplicarea surselor digitale în desfășurarea procesului educațional în toate țările, însă potențialul aplicării surselor digitale este insuficient valorificat.

Cercetarea teoretică ne-a permis să menționăm că există mai multe direcții de cercetare a competențelor digitale în sistemul învățământului general. Analiza literaturii de specialitate din domeniu ne-a permis să constatăm că există următoarele direcții de cercetare: analiza bazei competenței digitale: H. B. Герова [7, p. 3], Л. Н. Лядова [9, p. 13], Г. К. Селевко [15, p. 7], Е. К. Хеннер [17, p. 85], А. В. Хуторский [19, p. 6]; dezvoltarea compe-

tențelor digitale în rândul cadrelor didactice: О. П. Осипова [10, p. 121]; structura competenței digitale și cerințele față de ea Е. К. Хеннер, А. П. Шестакова [18, p. 5]; particularitățile aplicării surselor digitale în procesul educațional И. В. Роберт [12, p. 69].

Aplicarea tehnologiilor digitale în psihopedagogia specială: О.В.Филатова, Е.И. Вяльшина, diminuarea tulburărilor de limbaj la copiii cu infirmitatea motorie cerebrală [16, p. 32]; elaborarea caietului electronic cu Google Docs și LearningApps Л.В. Дорофеева [8, p. 22]; crearea unor mini prezentări de caracter cognitiv А.Ю. Акимова [6, p.24]; consilierea la distanță la nivelul intervenției timpurii, descrierea aplicării instrumentelor necesare și trecerea treptată de la asistență fizică la cea la distanță cât și respectarea condițiilor [11, p. 6; 4, p.110] elaborarea și aplicarea trainingului privind formarea unor competențe la părinți. De asemenea, găsim unele lucrări privind posibilitățile aplicării surselor digitale în activitatea psihologului școlar, inclusiv și în arealul românesc [1, p. 594], utile în con-

¹. Articolul a fost elaborat în cadrul proiectului *Bazele teoretice și metodologice ale asistenței psihologice din învățământul general din perspectiva abordărilor societale contemporane*. Cifru: 20.80009.1606.10.

silierea psihologică la distanță; A. Cucer, G. Leuțanu [2, p. 90]-utilizarea mediului on-line în activitatea profesională a cadrelor didactice; E. Furdui [3, p. 130] - dezvoltarea creativității persoanelor cu nevoi speciale prin intermediul platformelor on-line; S. Vaida și C. Bota [5, p. 49] – avantajele intervenției online: scalabilitatea, costuri reduse, acces non-stop, eliminarea posibilei stigme de a fi văzut în cabinetul unui consilier.

Cercetătorul O.B. Рубцова [13, p.117] atenționează că aplicarea tehnologiilor digitale în diferite tipuri de activitate va spori interesul psihologilor privind realizarea studiilor consacrate dezvoltării funcțiilor și proceselor psihice în mediu digital. Altă perspectivă deosebită este clasificarea direcțiilor de cercetare în asistență psihologică propusă către A.И.Савенков, А.М. Двойнин, И.С. Буланова [14, p. 84]: 1) analiza riscurilor psihologice care sunt niște consecințe în rețeaua globală de digitalizare a sistemului educațional; 2) conștientizarea faptului transformării educației digitale; 3) posibilitățile aplicării formelor hibride de educație prin asocierea spațiului virtual și fizic ca o problemă inevitabilă în dezvoltarea educației.

În cercetarea noastră ne-am propus să analizăm din punct de vedere teoretic și experimental posibilitățile digitalizării activității psihologului școlar din învățământul general, elaborarea și propunerea unor recomandări la nivel preșcolar, primar și gimnazial.

Pentru evaluarea problemei digitalizării activității psihologului școlar din învățământ general a fost elaborată Ancheta privind utilizarea tehnologiilor digitale și platformelor educaționale. Această anchetă a fost plasată pe facebook în Google Forms. În urma prelucrării rezultatelor au fost obținute următoarele rezultate: mediu de trai - din mediu urban 83,3% și 16,7% din rural; stagiul de lucru în domeniul asistenței psihologice în școală - 83,3% până la 5 ani și 16,7% mai mult de 5 ani; participarea la cursuri de perfecționare în domeniul aplicării tehnologiilor informaționale în activitatea psihologului au participat numai 50%; prezența condițiilor pentru aplicarea tehnologiilor informaționale în activitatea psihologului 83,3% sunt și 16,7% nu sunt; oferirea asistenței metodice privind aplicarea tehnologiilor informaționale -50%; frecvența aplicării tehnologiilor informaționale – odată pe săptămână 83,3%, odată la trei luni-16,7%; nivel de pregătire privind aplicarea tehnologiilor informaționale - nivelul superior - 66,7% (lichidarea dificultăților cu programe, sistema operațională) și 33,3% la nivel de utili-

zator (Word, Excel, Power Point); situații în care se aplică tehnologii informaționale: în pregătire pentru activități 83,3%, în timpul activităților 50%, ca tehnica asistivă 33,3%, altele 16,7%; surse din tehnologii informaționale aplicate în activitate- word, power point 83,3%, tabele electronice 50%, discuri, multimedia 33,3%, programe specializate 50%, internet 83,3%; 100% din respondenți au menționat că au adresa electronică și o folosesc permanent; rețele de socializare aplicate 83,3% aplică facebook și numai 16,7% facebook și instagram; atitudinea față de utilizarea jocurilor la calculator- pozitivă 16,7%, negativă 16,7%, depinde de joc unele pot avea efect pozitiv asupra dezvoltării, altele nu, 16,7% utilizarea prea mult timp are efecte nocive asupra psihicului și duc la modificări asupra comportamentului; prezența unui blog sau site pe internet prin care se face schimb de experiențe au 50% din respondenți; resurse educaționale digitale folosite: google meet 50%, placate 16,7%, texte originale din literatura artistică și științifică, ZOOM 16,7%; pregătirea pentru instruirea cum trebuie să fie activitatea psihologică în clasa virtuală au confirmat 66,7%; aplicarea tehnologiilor informaționale în activitatea cu părinții și colegii 83,3%; necesitatea dezvoltării permanente al competențelor digitale au constatat toți 100%; propuneri referitor la îmbunătățirea competențelor digitale la activitatea psihologului în instituție de învățământ- cursuri obligatorii privind platforme educaționale 16,7%, utilizarea unor programe inovative cu scopul eficientizării activității 16,7%.

Analizând rezultate din partea de constatare am identificat necesitatea aplicării unor platforme educaționale specializate în activități de psihoprofilaxie, evaluarea psihologică și psihodiagnostică, consilierea psihologică și dezvoltarea personală la vârsta preșcolară și școlară (primară, gimnazială, liceală), metodologii de activitate online cu părinții și cadrele didactice.

La elaborarea recomandărilor noi ne-am condus de: Codul Educației al Republicii Moldova Nr.152 din 17 iulie 2014; Regulamentul cu privire la organizarea și desfășurarea activității psihologului în instituțiile de învățământ din R. Moldova, aprobat la ședința DGETS din 20.06.2018; Reperele metodologice privind activitatea psihologului în instituțiile de învățământ general; Metodologia privind continuarea activității la distanță a procesului educațional în condiții de carantină pentru instituțiile de învățământ primar, gimnazial și liceal (ordin MECC 19.03.2020); Organizarea, în colaborare cu partenerii educaționali cât și

formarea de formatori în vederea utilizării resurselor digitale; aprobarea Metodologiei privind continuarea la distanță a procesului educațional în condiții de carantină, pentru instituțiile de educație timpurie (ordin MECC 26.03.2020); lansarea platformei de educație online Învăț de acasă etc.

Recomandări psihologilor privind realizarea activităților online la nivel școlar

Recomandări pentru treapta școlară mai mult se bazează pe respectarea pașilor în organizarea activităților online.

Pasul 1. Stabilirea instrumentelor de realizare a activității online Meet, Zoom, Skype, Google Classroom. Fiecare psiholog alege instrumentul de desfășurare după anumite criterii: gratuit/cu plată; în funcție de numărul de participanți (100/50/25), limită de timp (40 min/1 oră/24 ore), opțiuni de predare (interacțiune cu copiii/ elevii, partajare de ecran, să acceseze un website, un dicționar, fișe sau materiale de lucru digitale, jocuri interactive); gradul de dificultate (selectăm instrumentele care sunt utile, sunt ușor de manevrat, sunt simplu de utilizat); comoditate; interactivitate.

Pasul 2. Selectarea tipului de desfășurare: asincron, sincron, mixt.

Pasul 3. Informarea elevilor (reguli de comunicare, siguranța online).

Pasul 4. Stabilirea orarului lecțiilor online și durata acestora.

Pasul 5. Stabilirea structurii lecțiilor (ex. evocarea 10 min, interacțiune online 20 min, lucru individual 10 min, reflecția 10 min).

Propunem distribuirea resurselor și instrumentelor digitale pe principale direcții de activitate a psihologului școlar în instituții de învățământ general.

Activitatea de prevenție/profilaxie: la nivel primar - platformele: Liveworksheets; Wordwall; Livresq; Site-ul web YouTube; Programul Windows; Movie Maker; Canva; Nearpod; aplicații: Toy Theater; Jamboard; I'm a Puzzle, Chatterpix; LearningApps; Book Creator; Programul PowerPoint. La treapta gimnazială sunt platforme și aplicații sus numite cu platforma Zoom; Microsoft Teams; aplicația Padlet.

Activități cu părinții și cadrele didactice la nivel de treapta primară și gimnazială: platforma Google Meet; platforma Zoom; platforma Microsoft Teams; Aplicația Padlet;

II. Activitatea de evaluare psihologică și diagnoză. Pentru realizarea evaluării psihologice și diagnozei pentru plasarea și prelucrarea datelor folosim următoarele programe și aplicații: Microsoft Office Word, Microsoft Office Excel, Google Forms.

III. Activitatea de intervenție psihologică

1.Consilierea psihologică. Pentru desfășurarea unei consilieri psihologice individuale este necesar de prezența surselor: încăpere separată; calculator personal, camera web, conexiunea la internet. Părintele sau cadrul didactic folosește o oarecare sursă digitală mobilă, materiale video poate fi depozitate în Google Foto în propriu acount. Conferințele video pot fi realizate cu Platforma Zoom, Microsoft Teams, Viber, WhatsApp. Etapele principale de desfășurarea unei consilieri psihologice individuale sunt: identificarea necesităților, selectarea surselor digitale, anunțarea primei întâlniri, plasarea orarului cu indicarea duratei activității.

2. Activitatea de dezvoltare personală. Toate platformele și aplicațiile digitale recomandate pentru nivelul preșcolar și școlar prezentate în activitatea de prevenție/profilaxie.

În urma celor expuse conchidem că actualitatea acestei cercetării este argumentată prin necesitatea valorificării potențialului aplicării resurselor digitale în activitatea serviciului psihologic din învățământul general condiționată de sporirea digitalizării procesului educațional.

Studiul teoretic a constatat că este abordat și în mare parte conceptul competențe digitale cu mai multe direcții de cercetare însă sunt puține elaborări metodico-științifice privind posibilitățile digitalizării serviciului psihologic școlar din învățământ general. Aplicarea anchetei privind utilizarea tehnologiilor digitale și platformelor educaționale a permis să constatăm că majoritatea respondenților, fiind persoane tinere ce au nivel superior de aplicare tehnologiilor informaționale, au bloguri și site-uri proprii pe care le folosesc în activitatea sa profesională. Totuși analizând aceste date se simte necesitatea aplicării unor platforme educaționale specializate în activitățile de psihoprofilaxie, evaluarea psihologică și diagnoză, consiliere și intervenție psihologică la vârsta școlară mică și gimnazială, metodologii de activitate online cu părinții și cadre didactice. Recomandările elaborate, privind digitalizarea serviciului psihologic din învățământul general s-au bazat pe acte legislative naționale.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. BATOG, M. *Consilierea psihologică online: avantaje, riscuri și probleme*. In: Curriculum școlar: provocări și oportunități de dezvoltare, 7-8 de-cembrie, 2018. Materialele Conferinței Științifice internaționale IȘE, 7-8 decembrie, 2018. Coord. șt: Pogolșa, L., Bucun, N. Chișinău: Tipogr. Lyceum, IȘE, 2018, p.593-599.ISBN 978-9975-3275-0-3.
2. CUCER, A., LEUȚANU, G. *Utilizarea mediului on-line în activitatea profesională a cadrelor didactice*. In: Profesionalizarea cadrelor didactice: tendințe și realități socio-psiho-pedagogice. Materialele Simpozionului Pedagogic Transfrontalier. Chișinău: IȘE, 2021, p.90- 94.ISBN 978-9975-3336-2-7.
3. FURDUI, E. *Dezvoltarea creativității persoanelor cu nevoi speciale prin intermediu platformelor on-line*. In: Materialele Conferinței științifico-practice internaționale Educație incluzivă. Bălți: Tipografia din Bălți, 2018, p. 130-135. ISBN 978-9975-3276-1-9.
4. MAXIMCIUC, V., CORCEVOI, N. *Formarea competențelor la părinți în formatul instruirii la distanță*. In: Lucrări Conferinței A.P.A.R. Ediția XVI. Restructurări psihologice în criză. Brașov: Editura A.P.A.R., 2021, p. 110-115.ISBN978-606-94584-9-5.
5. VAIDA, S., BOTA, C. *Eficiența intervențiilor online informarea stra-tegiilor de coping și reducerea a stresului la școlari, o perspectiva teoretică*. In: Revista de psihologie, 2020, vol. 66, nr.1, p.49-60. ISSN 2344-4665.
6. АКИМОВА, А.Ю. *ИКТ как средство развития речи дошкольников с ТНР*. В: Логопед, 2020, № 4, с. 24-28. ISSN 2218-5089.
7. ГЕРОВА, Н.В. *Теоретические и методические основания непрерывной информационной подготовки студентов гумани-тарных профилей по направлению педагогического образования*. Автореф. дис. д. пед. наук: 13.00.02. М., 2014. 45 с. ISBN 005560054.
8. ДОРОФЕЕВА, Л.В. *Электронная тетрадь в логопедической ра-боте*. В: Логопед, 2021, № 4, с. 22-27. ISSN 2218-5089.
9. ЛЯДОВА, Л.Н. *Проектирование системы повышения квалифика-ции работников образования по основам информатики*. В: Ин-форматика и образование, 2004, № 1, с. 13-17.ISSN 0234-0453.
10. ОСИПОВА, О. *Формирование ИКТ-компетентности учителя начальной школы*. В: Народное образование, 2008, № 1, с. 116-121. ISSN 0130-6928.
11. ПАНЦЫРЬ, С.Н, ШВЕДОВСКИЙ, Е.Ф. *Возможности и условия дистанционного консультирования, семей воспитывающих детей с расстройствами аутистического спектра*. В: Аутизм и нарушения в развитии, 2020, 18, с. 14-20. ISSN 1994-1617.
12. РОБЕРТ,И.В.*Теория и методика информатизации образования (психолого- педагогический и технологический аспекты)*. Москва: ИИО РАО, 2010, 356 с. ISBN 978-5-9963-2336-4.
13. РУБЦОВА, О.В. *Цифровые технологии как новое средство опосредования (Часть первая)*. В: Культурно-историческая психология, 2019, Т. 15, № 3, с. 117-124. ISSN: 2224-8935.

14. САВЕНКОВ, А.И., ДВОЙНИН, А.М., БУЛАНОВА, И.С. *Психологическое сопровождение когнитивного и психосоциального развития школьников в условиях дистанционного обучения*. В: Современная зарубежная психология, 2022, Том 11, № 3, с. 84-93. ISSN: 2304-4977.
15. СЕЛЕВКО, Г.К. *Педагогические технологии на основе информационно-коммуникационных средств*. Москва: НИИ школьных технологий, 2009. 208 с. ISBN 5-87953-203-8.
16. ФИЛАТОВА, О.В., ВЯЛЬШИНА, Е. И. *Логопедические занятия для детей с ДЦП в условиях дистанционного обучения*. В: Логопед, 2021, № 2, с. 32-36. ISSN 2218-5089.
17. ХЕННЕР, Е. К. *Структурирование и формализация требований к компьютерной грамотности и ИКТ-компетентности субъектов системы непрерывного образования*. В: Информатизация образования и науки, 2009. №2, с. 71-85. ISSN 2073-7572.
18. ХЕННЕР, Е. К., ШЕСТАКОВ, А. П. *Информационно-коммуникационная компетентность учителя: структура, требования и система измерения*. В: Информатика и образование, 2004, №12, с. 5-9. ISSN 0234-0453.
19. ХУТОРСКОЙ, А.В. *Компетентностный подход в обучении*. В: Научно методическое пособие. Москва: Издательство «Эйдос»; Издательство Института образования человека, 2013, 73 с. ISBN 978-5-904329-43-3.